
Opinii pe marginea unui document: *Raportul de încheiere a verificării membrilor PMR din Cluj, 1950*

LAKATOS Artúr

Cuvinte cheie: Pavel Bojan, epurări, Partidul Muncitoresc Român, stalinism, comunism în România.

Keywords: Pavel Bojan, Communist purges, Romanian Workers Party, Stalinism, Communism in Romania.

„Puțini am fost, mulți am rămas!”, ar fi putut să afirme oricare comunist ilegalist, care a supraviețuit persecuțiilor din perioada interbelică și a celui de-al doilea război mondial, în vara anului 1948, când Partidul – deja Muncitoresc Român, în urma unificării sale cu Partidul Social-Democrat – era practic forța politică conducătoare a țării. În locul Constituției din 1923 s-a adoptat una nouă, de inspirație sovietică, care a făcut posibilă efectuarea reformelor menite a conduce la transformare a societății românești tradiționale, într-una ce funcționa conform principiilor comunismului stalinist.

Cea mai mare parte a istoriografiei autohtone consideră că, la 23 august 1944, Partidului Comunist din țara avea un efectiv care nu depășea 1.000 de membri înregistrați¹. Această cifră, bazată aparent pe statisticile oficiale este, la rândul ei, posibil exagerată. S-ar putea ca în documentele de partid să fi fost înregistrați, cu adevărat, la această dată, doar atâtia membri activi² însă nu putem omite faptul că cea mai mare parte a simpatizanților comuniști nu doreau a adera la un partid aflat în ilegalitate și a se expune, astfel, presiunilor exercitate de către organele de Poliție și Siguranță ale statului. Foarte mulți comuniști se aflau, de asemenea, în afara granițelor României. La rândul lor, condițiile politice și sociale din timpul războiului nu puteau avea un efect benefic asupra evoluției numărului membrilor de partid. În urma mutațiilor postbelice, cifra acestora a sporit însă considerabil. O radiografie realizată la 1 iunie 1947³, la nivelul întregii țări, ne denotă următoarea repartitie etnică și socială a totalului celor consemnați, respectiv, 703.000 la număr:

Categorie socială	exprimat în procente	Categorie națională	exprimat în procente
Muncitori	44,80%	români	79,59%
Țărani	38,60%	maghiari	12,55%
Funcționari	10,45%	evrei	4,16%
Militari	0,85%	alții	3,90%
Intelectuali, studenți	5,30%	-	-

Tendința era, în mod natural, una extensivă, tot mai multe persoane încercând a-și valida intenția de a intra în Partid, fie din convingere, fie pentru a-și susține interesele proprii, într-un mod mai eficient pe viitor. Având în

---

1 Dinu C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, București, Editura All, 1996, p. 29; Robert R. King, *History of Romanian Communist Party*, Stanford University, Hoover Institution Press, 1980, p. 64; Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX, 1918-1948*, București, Editura Paideia, 1999, p. 491.

2 O cercetare în curs, coordonată de profesorul Adrian Cioroianu, poate să schimbe această percepție, prin descoperirea, digitalizarea și publicarea online a peste 10.000 de fișe prosopografice ale membrilor și simpatizanților PCdR, din perioada 1920-1944. Site-ul proiectului este: www.andco.ro

3 I. Scurtu, Gh. Buzatu, *op.cit.*, p. 552.

vedere constructul naturii umane, este predictibil faptul că al doilea motiv citat era cel mai des întâlnit. De acest lucru erau conștienți și liderii partidului, care au intuit că momentul 1948 apărea drept cel mai prielnic pentru a curăța structura de partid de indivizii, considerați din varii motive, ca neaveniți, puterea în stat fiind consolidată deja în detrimentul rivalilor politici. Acestei dorințe i-a venit în sprijin „conflictul ideologic” dintre Stalin și Tito, respectiv criza Berlinului, care au sporit sentimentul de neîncredere în rândul comuniștilor din țările din Europa Centrală și de Est. Aceste momente au cauzat, pe de o parte, înăsprirea controlului asupra societății, iar pe de altă parte, au provocat o serie de procese „de intenție”, inițiate împotriva unor membrii marcanți din conducerea de partid care, în alte condiții, probabil că ar fi fost considerați ca fiind de încredere. Însă, chiar și în lipsa unei conjuncturi internaționale propice, liderii comuniști au simțit nevoia unui val de epurări. Bojan Pavel nota în memoriile sale: „Se știe că după 23 August 1944, partidul, intrând în legalitate, și-a deschis larg porțile; s-au strecurat atunci în partid o serie de carieriști și elemente cu trecut dubios”⁴. În consecință, s-a procedat la o acțiune de verificare a membrilor de partid, în intervalul 1948-1950, în urma căreia, la nivelul întregii țări, au fost excluși 192.000 de membri⁵.

Nucleul menit să procedeze ca atare, în mod practic era bine organizat de conducerea PMR-ului, la toate palierele, cu sarcini și obiective trasate într-un mod foarte clar. Organul suprem era Comisia Centrală de Verificare, care coordona și superviza munca Comisiilor Județene de Verificare, constituite din tovarăși de încredere în conducerea locale. Subordonate acestor Comisii Județene au operat subcomisiile formate la treapta orașelor, plășilor și a unor instituții care, fie din cauza dublei lor dimensiuni, faptice și numerice și valorice, fie din pricina rolului strategic deținut, se bucurau de o importanță deosebită, cum erau sectorul universitar din Cluj, sau Miliția și Securitatea. Cu ocazia verificărilor, aveau șanse mari să fie excluse acele persoane care, în trecut, au fost membrii unor organizații politice sau culturale, etichetate drept fasciste ori „burgheze”. Era vizată, în special, calitatea de fost membru în partide cum erau PNL sau PNȚ, chiar dacă individul în discuție nu ocupase vreo funcție și nu făcuse propagandă efectivă în cadrul organizației respective⁶. Un alt motiv de excludere era reprezentat de statutul social: au fost îndepărtați, astfel, o serie de mici întreprinzători de afaceri (magazine, cârciumi etc.), țăranii considerați chiaburi sau orice categorii de meseriași particulari, care aveau angajați un număr de calfe și ucenici⁷. Alte motive pentru înlăturare au mai fost atitudinile necorespunzătoare politic manifestate în trecutul recent – de exemplu, spărgător de grevă în 1932⁸ – sau orice altfel de comportament nedemn moral, cum ar fi alcoolismul sau comportamentul agresiv față de cei din jur. O categorie aparte erau aceia care aveau perioade neverificabile în trecutul lor: cei deportați în lagăre de exterminare sau de concentrare în război, sau acei soldați care a fost luați prizonieri de Aliații occidentali. În cazul acestora se menționa că „nu pot fi promovați în muncă”⁹. Au fost eliminați mulți inși pentru neprezentare în fața subcomisiilor, 1.621 în întregul județ¹⁰. Cei excluși de subcomisia de verificare puteau să facă recurs la Comisia Județeană de Verificare și, în cazul unui răspuns nefavorabil din partea acesteia, ultima instanță era reprezentată de Comisia Centrală.

Trebuie menționat că darea afară din partid nu atrăgea după sine, o suită de acte coercitive, mai mult sau mai puțin legale din partea instituțiilor represive, urmate apoi de sentințe pronunțate cadrul unor procese spectaculare. Totuși, în multe cazuri, excluderea avea repercusiuni majore îndeosebi în planul vieții profesionale, cel „anatemizat ideologic” neavând vreo posibilitate de a promova pe termen scurt. De cele mai multe ori n-au lipsit nici retorsiunile ulterioare în spațiu și timp. Apariția unor efecte directe și imediate era condiționată de gravitatea „păcatului” identificat de către comisii: un chiabur avea șanse mai mari de a ajunge în lagărele de muncă de la Canal, decât unul care era acuzat de furt sau de faptul că își molesta nevasta. Considerăm că ela-

4 Bojan Pavel, *În acțiune*, București, Editura Albatros, 1982, p. 416.

5 Deletant Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc*, Iași, Editura Polirom, 2001, p. 74.

6 De exemplu, cazul lui Vasile Prodan, pădurar din Mocui, care a fost cooptat în legiune ca șef de cuib, dar n-a depus vreo activitate considerabilă în cadrul organizației. A rămas înlăturat din partid, chiar și în urma apelului făcut. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale județul Cluj (*infra* SJAN Cluj), *Fond PCR nr. 8*, Dosar nr. 8/1949 *Procese verbale asupra cazurilor care au făcut apel contra excluderii făcute de subcomisia de verificare la Comisia Județeană de Verificare Cluj*, f. 1.

7 De pildă, situația lui Iuliu Secan, pantofar din Bucea, care a fost îndepărtat din partid de către subcomisia de verificare pe motiv că ar avea în atelierul propriu, două calfe, și că ar fi un alcoolic notoriu. În urma apelului făcut de aceasta, Comisia Județeană a constatat că nu are calfe, și că „nu e bețiv notoriu, bea numai câteodată”, așa că a fost reprimat în partid. SJAN Cluj, *Fond PCR nr. 8*, Dosar nr. 8/1949, f. 14.

8 Cazul lui Spierer Dezideriu. SJAN Cluj, *Fond PCR nr. 8*, Dosar nr. 8/1949, f. 50.

9 SJAN Cluj, *Fond PCR nr. 8*, Dosar 2/1949, f. 63.

10 SJAN Cluj, *Fond PCR nr. 8*, Dosar 2/1949, f. 162.

borarea unor statistici în acest sens, și analiza lor cuantificată comparativ, ar trebui să constituie obiectivul unor cercetări viitoare.

În județul Cluj¹¹, primul președinte al Comisiei Județene de verificare a fost Vass Ioan (János), tovarăș de încredere încă din momentul intrării în legalitate. Fiind de naționalitate maghiară și lăcătuș de profesie, încadrat în mișcarea sindicală din perioada interbelică (1929-1931), a devenit membru de partid, în mod oficial, în noiembrie 1944, pentru ca în iunie 1945 să fie numit în Comitetul Județean PCR. Conform celor mărturisite în scris în anul 1951, „în epoca interbelică am activat la Sindicatul Unitar, am răspândit manifeste, am colectat bani, mâncare și haine pentru A.R. și pentru frontul spaniol. La Blocul Muncitoresc și la Madosz am ajutat la organizare de serbări și la alegeri parlamentare”¹². Caracterizarea făcută lui Vass de către responsabilul organizatoric în 1945 conținea următoarele elemente: *Muncitor cinstit, devotat, activ, conștiincios. Puțin cam sentimental. Perspective slabe de dezvoltare*¹³.

Colaboratorii lui Vass în Comisie au fost Losonczi Iuliu, Mráz Susana, Ioan Bodea și Hencz Ludovic. Organismul aflat sub conducerea lui Vass, a depus o muncă considerabilă, președintele fiind însă înlocuit spre sfârșitul campaniei de epurare cu Pavel Bojan, un alt tovarăș cu vechime, din organizația Cluj. Motivul exact nu este cunoscut. Conform celor menționate în documentul citat, au existat, totuși, niște nereguli grave, printre care anumite fricțiuni între Comisia de Verificare și Comitetul Județean PMR, sau incompetența denotată de către Vass în coordonarea activității subalternilor săi. O altă cauză, – care poate fi dedusă din memoriile lui Bojan, ar fi fost că naratorul în cauză, în calitate de președinte a Comisiei Județene de Verificare Bihor, a fost primul din țară care și-a încheiat lucrările de profil adecvat, în noiembrie 1949, în urma cărui fapt s-a prezentat la București, unde nu este exclus să fi solicitat și primit sarcini identice de rezolvat la Cluj. În numai câteva săptămâni, el l-a și înlocuit, de fapt, pe Vass, în urma deciziei finale a C.C.V.-ului. Conform depoziției sale scrise: „Nu găsesc termenii cei mai potriviți pentru a-mi exprima sentimentele de satisfacție și mulțumire care m-au cuprins când mi s-a comunicat că sunt delegat la Cluj pentru a încheia verificările”¹⁴. Nu este exclus ca și factorul național să fi jucat un anumit rol: deși activitățile în sine nu erau concepute a fi făcute sub influența unui dat național majoritar sau minoritar, excluderea unor români pe motiv de apartenență la PNT, de exemplu, de către o comisie compusă din membri precum Vass, Losonczi și Mráz putea să dea naștere unor frustrări și nemulțumiri mascate, iar pentru anihilarea acestora, numele „tovarășului” Bojan era cel mai potrivit. Bojan, la fel ca și Vass Ioan, Pavel Bojan era un ilegalist vechi, lăcătuș de profesie, membru de partid începând cu 1932. În 1933 a participat la greva ceferiștilor, fiind arestat și trimis în judecată alături – printre alții – de Vasile Luca și Gheorghe Gheorghiu-Dej¹⁵. După Arbitrajul de la Viena rămâne la Cluj, iar în noiembrie 1940 îl regăsim printre fondatorii Comitetului Național-Revoluționar Român, care avea ca scop organizarea și mobilizarea populației românești rămasă în Ardealul de Nord¹⁶. La sfârșitul războiului făcea parte și din conducerea județeană a Frontului Plugarilor, fiind delegat în Tribunalul Poporului de către această organizație politică¹⁷, păstrându-și, totodată, loialitatea față de partidul Comunist. A fost numit în Comitetul Județean al PCR-ului în ianuarie 1945. Conform caracterizării date de responsabilul organizatoric, era considerat drept un: „Muncitor foarte devotat, cinstit, activist vechi. Puternic, disciplinat, greoi, lipsit de inițiativă”¹⁸.

Dacă parcurgem cu atenție textul documentului, redat de noi, *in extenso*, în Anexă, putem remarca anumite caracteristici aparte, unele izvorând din spiritul general al vremii, altele din personalitatea autorului acestui Raport.

11 Teritoriul județului era în vremea respectivă mult mai restrâns decât cel al celui actual, creat în urma reformei administrative din 1968. Județul Cluj în 1948 avea în componență numai două orașe – Cluj și Huedin – și împrejurimile acestora, Dejul și Gherla făcând parte din județul Someș, iar Turda și Câmpia Turzii, cu împrejurimile lor, din județul Turda. Județul Cluj, în 1948, avea însă în componență și plasa Hida, care în 1968, a trecut la Sălaj, respectiv plasa Sărmașu, în 1968, la Mureș.

12 ANIC, *Fond nr. 95*, Fișa nr. 6463 de evidență a ilegaliștilor. Accesat online la www.andco.ro la 11. IX. 2016.

13 SJAN Cluj, *Fond Comitetul Regional PMR Cluj. Arhiva de Partid*, dosar 2/1945, f. 107.

14 Bojan, *op.cit.*, p. 418.

15 Adrian Cioroianu (editor), *Comuniști înainte de comunism. Procese și condamnări ale ilegaliștilor din România*, București, Editura Universității, 2014, p. 98.

16 Gáll János, „Mikó Imre levélváltás Józsa Bélával 1943-ban (1943, epistolar Mikó Imre – Józsa Béla)”, in *Korunk*, 3, 1972, pp. 414-417.

17 Vincze Gábor, Nagy Mihály Zoltán, *Autonómisták és centralisták. Észak-Erdély a két bevonulás között (1944 szeptember-1945 március) [Autonomiști și centraliști. Transilvania de Nord între cele două intrări românești: septembrie 1944-martie 1945]*, Miercurea Ciuc, Editura Pro-Print, 2003, p. 83.

18 SJAN Cluj, *Fond Comitetul Regional PMR Cluj, Arhiva de Partid*, dosar 2/1945, f. 107.

Limbajul este unul simplu și, în comparație cu alte elaborate similare, redactate în același spirit, evidențiem faptul că invocarea personalităților marcante ale lumii comuniste este relativ minimală: numele lui Stalin este menționat numai de câteva ori, fără a i se fi ridicat prelungi osanale; la fel și în cazul lui Gheorghiu-Dej, pe care semnatul îl pomenește neutral, fără comentarii laudative. De fapt, când trebuia evidențiat cineva, fie din anii ilegalității, fie din prezent, acesta era Partidul, ca persoană colectivă, și nu vreun tovarăș cu calități ieșite din comun, sau care deținea vreo funcție importantă. Probabil că aici și acum a intrat în acțiune instinctul de conservare al activistului lipsit de o educație culturală, profesională sau politică remarcabilă, care a fost martorul degingoladei altora și nu își dorea o soartă similară. Trebuie menționată ușurința cu care P. Bojan se dezicea de compania lui Jordáky Ludovic și de inițiativa conducătorilor Transilvaniei de Nord, din februarie 1945, chiar dacă la vremea respectivă, contribuise personal la validarea ei în practică, fiind nominalizat în acest „guvern”, ca ministru al Agriculturii și Dezvoltării Rurale¹⁹. La fel procedează și în cazul studiilor de caz, respectiv de excludere, susținând toate rezultatele muncii activiștilor de partid în acest sens. Este de remarcat accentuarea caracterului *democratic* al înlăturărilor efectuate: el menționa, oarecum cu exces de zel, faptul că la atari acțiuni au participat și au luat cuvântul membrii și nemembrii de partid, pentru cei din urmă mesajul subliminal fiind: locul vostru ar fi alături de noi. Mesajul, așternut în scris, probabil la modul instinctiv, pesemne că nu a ajuns niciodată la destinatari, din cauza naturii sale confidențiale, reprezentând, mai degrabă, o dorință lăuntrică a autorului citat mai sus. În cele ce urmează, dăm curs textului, să glăsuiască de la sine.

---

¹⁹ Vezi în *Világosság*, 17 februarie 1945. În urma constituirii acestui organism, co-președintele său, Teofil Vescan, a plecat la București ca să obțină recunoașterea acestuia, însă orice tentativă regională sau separatistă a devenit nulă și neavenită după instalarea guvernului Groza, act în urma căruia a avut loc retrocedarea Ardealului de Nord României, menirea administrației militare sovietice fiind preluată de către cea statală românească.

Raport de încheiere a lucrărilor de verificare a membrilor de partid din județul Cluj²⁰

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej ne-a arătat în expunerea sa de la Congresul PMR 1948 necesitatea curățirii Partidului nostru de elementele dușmănoase, străine, necinstite, fapt care va duce necondiționat la întărirea organizatorică, politică și ideologică a partidului nostru. Urmând experiența Marelui Partid Comunist (bolșevic) al lui Lenin și Stalin, Comitetul Central al Partidului Nostru a hotărât trecerea la verificarea activului și a tuturor membrilor de partid. Această necesitate se impune astăzi cu o tărie accentuată, când pe deoparte pregătirea imperialiștilor pentru un nou război se intensifică și pe de altă parte lupta pentru pace a oamenilor muncii și culturii în lumea întreagă trebuie să ia amploare din ce în ce mai mare.

Imperialismul anglo-american zguduit de criza generală a sistemului capitalist, care se agravează pe zi ce trece, măcinat de ascutirea contradicțiilor interne și externe, în speranța că va putea scăpa de la pieire, duce o politică deschisă de agresiune, vrând să cotopească țări și popoare și să instaureze pe calea violenței stăpânirea asupra întregii lumi cu prețul vieții a milioane de oameni.

În pregătirea lor de război, se folosesc de toate mijloacele tâlhărești și banditești, ca șantajul cu bomba atomică, teroare, spionaj, ceea ce s-a văzut și în procesele lui Rajk, Kostov și altele, care erau dirijate de banda principalilor spioni și asasini de la Belgrad, Tito, Rankovici și ceilalți, care s-au pus complet în slujba imperialismului anglo-american, împreună cu trădătorii social-democrați de dreapta.

Față de pregătirile criminale ale imperialiștilor, lagărul păcii obține succese din ce în ce mai mari.

Succesele Uniunii Sovietice în construirea comunismului, întărirea economică și politică a țărilor de democrație populară, care construiesc socialismul, victoria revoluției populare chineze, crearea Republicii Democrate Germane, întărirea partidelor comuniste și muncitorești, creșterea mișcării democratice în țările capitaliste, creșterea mișcării partizanilor păcii care înglobează în rândurile sale sute de milioane de participanți și duc în continuu la întărirea lagărului păcii, democrației și socialismului.

La apelul lansat de Comitetul Permanent pentru apărarea Păcii aderă mase tot mai largi. Iar în țările marșhalizate ca Franța sau și Italia lupta împotriva pregătirii unui nou război a devenit din ce în ce mai ascutită. Aceasta se vede din demonstrațiile pentru pace care au loc zilnic, din refuzul muncitorilor francezi și belgieni de a îmbarca și debarca armament și totodată refuzul soldaților francezi și olandezi de a lupta în Vietnam și Indonezia.

Tov. Malenkov arată: „Dacă imperialiști vor dezlanțui cel de al treilea război mondial, acest război va fi mormântul nu al unuia dintre statele capitaliste, ci al întregului capitalism mondial.”

Aceasta nu înseamnă însă să subapreciem primejdia unui nou război. „Experiența istorică ne învață – arată Rezoluția Biroului Informativ, din noiembrie 1949 – că cu cât e mai disperată cauza reacțiunii imperialiste, cu atât aceasta din urmă este mai furioasă și cu atât mai mult crește primejdia unor aventuri războinice.”

Țările de democrație populară sprijinindu-se reciproc în toate domeniile și având ajutorul frățesc al Uniunii Sovietice și al conducătorului ei, tovarășul Stalin, pot să apere cu succes împotriva încercărilor de înrobire ale imperialiștilor anglo-americani și să construiască cu succes orânduirea socialistă.

Țara noastră ca factor activ în lagărul păcii și al socialismului a obținut și obține succese importante în drumul ei spre socialism.

Planul nostru de stat pe anul 1949 a fost realizat în proporție de 108%, industria noastră grea se dezvoltă cu pași repezi. Fabricăm mașini-unelte care nu au fost niciodată produse în țara noastră, avem o mare uzină de tractoare, ridicăm neconținut producția de petrol, oțel, cărbune, construim canalul Dunărea-Marea Neagră. Sectorul socialist în agricultură se întărește încontinuu. Până în prezent au fost înființate 176 gospodării colective.

Toate aceste realizări care duc la întărirea economică și politică a țării noastre s-au putut obține datorită eliberării care ne-a adus-o glorioasele Armate Sovietice, și Statul Sovietic, care a întins poporului nostru o mână prietenească dându-ne în permanență un ajutor socialist. Prietenia și alianța cu Uniunea Sovietică este chezașia independenței noastre naționale și asigurarea construirii socialismului.

Realizările poporului nostru, în frunte cu clasa muncitoare se datorează pe de altă parte partidului Muncitoresc Român, conducerii sale juste, faptului că el s-a călăuzit și se călăuzește de marea învățătură marxist-leninistă, de uriașa experiență a gloriosului Partid Comunist (bolșevic) al lui Lenin și Stalin.

Partidul nostru a ținut trează și a dezvoltat neîncetat vigilența revoluționară în sânul oamenilor muncii. Pe măsura înaintării noastre pe drumul socialismului, lupta de clasă se ascută, dușmanul de clasă devine tot mai turbat, manifestându-se sub diferite forme.

20 SJAN-Cluj. Fondul PCR nr. 8. Partidul Muncitoresc Român, Comisia de Verificare Cluj. Dosar 2/1949, f 3-33.

Partidul nostru a luptat și luptă cu hotărâre împotriva încercărilor dușmanului de clasă de a pătrunde în Partid și pentru a elimina elementele dușmănoase, care au reușit să se infiltreze în rândurile lui.

Înainte de a ne ocupa cu munca de verificare, este necesar să cunoaștem și specificul județului nostru.

Județul Cluj este un județ agrar, care în condițiuni normale își acoperă nevoile. Din punct de vedere industrial a început să se dezvolte după primul război mondial, iar după eliberare dezvoltarea industrială și culturală au luat o amploare și mai mare.

Județul Cluj are 365.895 locuitori, dintre care 67,7% români, 32,6% maghiari, 1,7% evrei, germani, cehi și alte naționalități. Este împărțit în 10 plăși, dintre care plășile Călata, Sărmaș, Hida, Borșa, Apahida au o populație română în mare majoritate, restul plășilor fiind plăși mixte. Plasa Călata și Gilău sunt regiuni muntoase, stâncoase, cu păduri și cu o industrie forestieră în dezvoltare, cu o foarte slabă producție agricolă.

Clujul, capitala județului, este din punct de vedere cultural al doilea oraș din țară, după București, cu 117.915 locuitori, dintre care 41% români, 57% maghiari și 2% evrei, germani, cehi și alte naționalități, la care se mai adaugă și vreo 15.000 studenți și elevi cu domiciliul temporar în oraș.

În orașul Cluj sub regimurile trecute era oprită dezvoltarea industriei pentru că să nu tulbure „liniștea”, luxul și desfrâul marilor moșieri burghezi și moșieri români și a magnaților maghiari.

După eliberare, sub conducerea Partidului, aspectul economic al județului s-a schimbat mult, uzinele mari industriale dezvoltându-se rapid. La dezvoltarea acestei industrii mari și mici a contribuit mult introducerea gazului metan. Acest lucru era necesar să se facă cu zeci de ani înainte, însă regimurile burghezo-moșierești în cârdășie cu capitaliști străini din conducerea Societății de Gaz au sabotat introducerea gazului în Cluj. Numai după eliberare, datorită regimului de democrație populară s-a putut realiza această lucrare de o importanță mare în abia 3 luni de zile. La această muncă au fost mobilizați de către Partid, la munci voluntare, mii și mii de muncitori și cetățeni. În urma acestei realizări au luat o dezvoltare considerabilă întreprinderile CFR, Herbák János, uzinele metalurgice Unirea, fabrica de tricotaj Helios, fabrica de porțelan Iris etc.

Pe lângă aceste uzine și întreprinderi de bază din județul nostru, au importanță mare pentru economia locală și națională, minele de cărbuni Șorecani-Aghireș.

Menționăm încă fabrica de medicamente Sintorgan, care în ultimii ani, pe baza experiențelor sovietice, în domeniul fabricării medicamentelor, a reușit să fabrice o serie de medicamente noi de prima necesitate, importate până acum din străinătate.

În ce privește comerțul de stat, aceasta este în dezvoltare permanentă în județ, tot astfel sectorul cooperatist, mai ales de la reorganizare se dezvoltă în continuu.

În privința sectorului socialist în agricultură avem până în prezent 4 gospodării agricole colective în județ, 3 gospodării agricole de stat și o stațiune de mașini și tractoare la Bonțida, plasa Apahida.

Nivelul de trai al muncitorimii este în permanentă creștere. S-au construit locuințe muncitorești moderne, în cartierul Iris, s-a creat o serie de creșe, ca cea de la uzinele Herbák János. A luat ființă la sate case de nașteri înzestrate cu utilaj modern, cămine de zi, de exemplu: la Călata, au fost create dispensare medicale în toate uzinele și comunele mai mari. Echipele de medici vizitează satele și cătunele cele mai îndepărtate pentru combaterea și prevenirea bolilor sociale. Mortalitatea infantilă a scăzut cu 60%. S-au creat școli de alfabetizare în fiecare plasă, unde învață mii și mii de oameni ai muncii, țărani, muncitori, iar în școli au intrat în mare număr fii ai poporului muncitor, care în urma politicii naționale juste a Partidului au posibilitatea să urmeze cursurile în limbile lor materne atât în școli de toate gradele, cât și la culturale și corurile mixte de ambele limbi, bibliotecile, muzeele, fac din Cluj un important centru cultural, unde se ridică cadre noi intelectuale: medici, profesori, artiști. Toate aceste realizări se datoresc luptei consecvente a clasei muncitoare condusă de Partidul nostru, care pe baza experienței marii Uniuni Sovietice și a Partidului său bolșevic duce o luptă hotărâtă pentru ridicarea bunei stări și fericirea întregului popor muncitor din țara noastră.

Mișcarea muncitorească din județul Cluj are tradiții vechi a căror rădăcini le putem găsi deja la sfârșitul secolului al XIX-lea, când existau sindicate destul de tari și revoluționare ca de exemplu Sindicatul Chelnerilor, Constructorilor și Tipografilor. După terminarea primului război mondial, respective perioada Revoluției Proletare din Ungaria din 1918, mișcarea muncitorească s-a întărit și mai mult, întemeindu-se și Uniunea Tineretului Muncitoresc, în anul 1918.

Până în anul 1920 sunt o serie de mișcări pe plan economic, cu greva constructorilor, lemnarilor și a metalurgiștilor, care durează 3 săptămâni, antrenând și tineretul muncitor și terminându-se cu încheierea primelor contracte colective.

În anii 1920, greva generală are deja un caracter politic mai accentuat, muncitorimea cerând ridicarea stării de asediu, retragerea comandamentelor militare din uzine și libertatea presei și a întrunirilor. După înfrângerea

grevei conducătorii devotați ai muncitorimii au fost arestați și condamnați în masă, sindicatul muncitorilor CFR a fost dizolvat urmând ca reorganizarea lui să se facă abia în anul 1928.

Între anii 1921-28, sub conducerea PCR-ului au loc o serie de acțiuni muncitorești ca de exemplu greva lem-narilor din 1922, congresul sindicatelor din 1923. Toate aceste acțiuni din cauza trădării social-democrației de dreapta au reușit să obțină numai rezultate parțiale. În ultimii ani ai acestei perioade, după congresul sindicatelor de la Cluj, trădătorii social-democrați de dreapta duc o luptă deschisă contra sindicatelor unitare formate după congresul din 1923. În anul 1928 sub conducerea PCR-ului se dezvoltă lupte economice și politice. Blocul Muncito-resc Țărănesc înființat în anul 1926 depune listă separată la alegerile parlamentare, reușind să obțină rezultate bune în multe comune.

După dizolvarea Sindicatului Unitar, Ajutorul Muncitoresc îndrumat de Partid prin membrii să din condu-cerea acestei organizații, înființează cămine de zi și dispensare medicale în cartierele muncitorești, ajută prin co-lecte de alimente de la sate (Cordoș, Mera, Florești și altele) pe familiile greviștilor și șomerilor. Sub îndrumarea PCR-ului, Ajutorul Muncitoresc contribuie la lupta pentru amnistiarea deținuților politici, care are ca rezultat punerea în libertate a mai multor condamnați, în afară de 9 tovarăși, care încep greva foamei. Această grevă are un răsunet mondial, guvernul burghezo-moșieresc român primind o serie de telegrame de protest prin care se cerea eliberarea lor. După 44 de zile de grevă tovarăși condamnați sunt puși în libertate, însă în această luptă cade victimă teroarei burghezo-moșierești tovarășa Haia Lifschitz.

În anul 1930-31 au loc o serie de acțiuni muncitorești ca: manifestarea șomerilor în fața primăriei pentru pâine, acțiunea CFR-iștilor pentru reprimirea celor concediați pe baza examenelor de limbă, adunarea tineretului cu ocazia aniversării a 16 ani de la moartea lui Lenin, și altele. Această adunare a fost organizată și condusă sub în-drumarea Partidului de UTC, care devine în acești ani o forță puternică pentru antrenarea tineretului din județ și chiar și din alte județe în lupta revoluționară a maselor muncitoare. Punctul de concentrare a activității UTC-iste din multe județe (Bihor, Someș, Sălaj, Turda etc.) a fost Clujul.

În anul 1932 are loc la Cluj conferința regională PCR la care se prelucrează și se analizează pe baza liniei trasa-te de congresul al V-lea al PCR-ului mișcarea muncitorească din Ardeal, care fapt are ca urmare întărirea mișcării muncitorești din județul Cluj, având loc o serie de greve ca de exemplu: la Dermata, fabrica Iunas (Unirea), Belga [Belgian] Română (Breiner) a constructorilor și pielarilor, când timp de 6 săptămâni sunt în grevă mii de munci-tori.

Pe frontul ideologic mișcarea are ca rezultat apariția a zeci de ziare, cărți și broșuri în limba maghiară, cât și în limba română a scriitorilor muncitori. Săptămânalele „Falvak Népe” și „Gyár és utca” apar în 14.000-15.000 exemplare.

De asemenea a apărut un timp de peste 10 ani revista legală „Korunk”, care cu toate că a avut unele greșeli, a jucat un rol în educarea marxistă a cadrelor, fiind răspândită tot mai mult printre intelectuali.

Începe să se dezvolte o acțiune antirăzboinică de masă în cadrul căreia, după dizolvarea sindicatelor unitare și a altor organizații legale, ia ființă sub îndrumarea PCR-ului organizația Liga Muncii și Liga Antifascistă, care reușește să mobilizeze mase destul de însemnate la demonstrații antifasciste, de exemplu: la demonstrația anti-fascistă din fața Teatrului Maghiar iau parte peste 1.000 participanți.

Greva CFR-iștilor din anul 1933, condusă de PCR, are un caracter politic pronunțat, cu forme noi și mai radi-cale de luptă. Timp de 2 zile și o noapte, atelierile sunt sub stăpânirea muncitorilor greviști, sunt organizate gărzi de apărare pentru asigurarea securității teritoriului, mașinilor și sculelor.

Greva CFR are influență și asupra celorlalte întreprinderi, unde sunt organizate greve de simpatie și demon-stratii de stradă. În urma acestei greve, autoritățile burghezo-moșierești au arestat și condamnat zeci de munci-tori greviști.

La țară sub îndrumarea Partidului are loc în anul 1936 o întrunire cu aproape 2.000 de țărani, în comuna Dăbâca, în cadrul Frontului Plugarilor, aceasta este prima mișcare țărănească mai însemnată în județ, sub egida Frontului Plugarilor îndrumat de PCR.

Cu ocazia procesului tovarăsei Ana Pauker au loc mișcări muncitorești de protest, cerând eliberarea deținu-ților politici. Are loc greva de la Dermata, care din cauza trădării conducătorilor social-democrați de dreapta, în frunte cu Stroia, are numai rezultate parțiale.

Cu ocazia alegerilor parlamentare din anul 1937, PCR, prin Frontul Plugarilor și Madosz a reușit să mobili-zeze mase largi muncitorești și țărănești în contra revizionismului, pentru prietenia româno-maghiară, pentru înfăptuirea reformei agrare. Iar la 10 mai 1940, sub îndrumarea Partidului, Madosz-ul mobilizează peste 1.000 muncitori și țărani maghiari, care au manifestat contra revizionismului și pentru drepturi egale cu ale românilor.

Între anii 1938-40 iau ființă breslele, din care elementele de stânga sunt eliminate datorită politicii trădătoare a social-democraților de dreapta, ca Stroia, Bruder Pálfi, Kandel și alții. Cu toate acestea, Partidul Comunist reușește să ducă pe mai departe munca politică în bresle și să demaște politica trădătoare a social-democraților de dreapta.

După dictatul de la Viena, înainte de căderea Clujului, Partidul Comunist reușește să organizeze câteva acțiuni contra dictatului, însă poliția română a împiedicat aceste demonstrații. După intrarea trupelor fasciste hortiste, valul de șovinism a crescut sub lozinci iredentiste ducând în eroare masele muncitorești și pregătindu-le astfel intrarea în războiul antisovietic. Aceste mase au putut fi atrase în diferite organizații fasciste, ca Centrul Național al Muncii (NMK) și Hivatásszervezet etc. Iar unii muncitori orbiți de lozincile naționaliste ale fasciștilor au fost atrași în diferite partide politice, ca Partidul Nyilásist²¹ și altele. Cu toată teroarea dezlănțuită de zbirii siguranței și poliției hortiste, PC maghiar reușește să organizeze câteva acțiuni ca: demonstrația refugiaților șomeri pentru muncă, serbarea Petőfi din 15 martie 1942, cu o participare de 1.500 muncitori.

În această perioadă au loc cele două mari căderi din Ardealul de Nord.

Prima cădere are loc în 1941, când prin trădarea lui Szabó Iuliana fostă membră în Biroul Regional, zbirii fasciști reușesc să pună mâna pe o serie de tovi²², mulți din conducere, care au fost schingiuiți cu metodele cele mai barbare, de siguranța fascistă hortistă, de la Someșeni și alte părți.

A doua cădere mai mare are loc în 1943, când Weil Gavril îl trădează pe Józsa Béla, unul dintre conducătorii mișcării muncitorești din Ardeal, care moare eroic de pe urma bățailor suferite, nevrând să divulge nimic și reușind prin purtarea lui de adevărat bolșevic să oprească căderea.

Munca Partidului Nostu în ilegalitate face din Cluj centrul mișcării revoluționare din Ardeal. Prin viața culturală și cea studențească, care a existat în Cluj, partidul și-a dus îmbinat munca lui ilegală cu cea legală, organizând procese literare, cenacle, comemorări, șezători etc. prin care introducea în masă linia sa politică, luptând contra fascismului împotriva războiului, contra șovinismului și iredentismului.

După eliberarea PCR are mult de luptat cu influența naționalistă a partidelor fasciste și „istorice”, care se reșimțea în măsură destul de mare și în masele muncitorești.

Problema națională a constituit de mult una din problemele principale ce frământau populația județului. Încă pe vremea dominației austro-maghiare, clasele dominante au uzat de arma ațâțării șovine pentru a duce în eroare masele populare de la lupta revoluționară comună. După 1919, burghezia română a dus o politică de asuprire națională, de deznaționalizare forțată față de naționalitățile din Ardeal.

Burghezia maghiară din Ardeal, la rândul său, ațâța pe de o parte iredentismul în sânul populației maghiare și era bastionul înaintat al revizionismului hortist, dar în același timp era în căldășie și cu burghezia română, cu care era strâns împletită prin legături de afaceri, fiind împreună în același consilii de administrație în conducerea întreprinderilor capitaliste. Astfel până ce masele populare erau ațâțate una împotriva celeilalte, păturile dominante burgheze lucrau mână în mână, în deplină înțelegere.

Evenimentele din preajma Dictatului de la Viena au contribuit la învrăjbirea raporturilor între populația de diferite naționalități. La aceasta au contribuit și excesele comise cu ocazia intrării trupelor maghiare în Ardeal, asasinările din comunele Trăsnea și Ip, cât și crimele comise de Gărzile Iuliu Maniu în 1944 (Aghireș și Hida).

După 23 august 1944, reacțiunea română și maghiară a încercat să folosească valul șovin ce exista pentru a lovi în regimul democratic din România. Prin mărirea artificială a unor nemulțumiri relativ mici, prin interpretarea oricărei probleme în prisma naționalistă, prin crearea de probleme false (problema steagurilor) etc. a căutat să ațâțe spiritele, să provoace nemulțumiri și chiar ciocniri (demonstrații în fața sediului Partidului, devastarea căminului studențesc etc.). Aceste provocări s-au intensificat în preajma încheierii tratatului de pace, când reacțiunea de ambele naționalități a încercat să provoace dezordini, cu scopul să înlesnească puterilor imperialiste din Apus posibilitatea de intervenție în treburile țării noastre.

Aceste încercări au fost înlesnite de pătrunderea în Partid și chiar în funcții de conducere a unor elemente naționaliste ca Iordaki Ludovic²³, fost membru în Biroul Regionalei PCR Cluj, exclus în 1946, care căuta să-și asigure o popularitate ieftină lansând lozincă „Ardealul independent”. Reacțiunea căuta să discrediteze PCR în fața maselor maghiare, spunând că aceasta a vândut Ardealul românilor.

De asemenea, conferințele lui Pătrășcanu ținute la Cluj au contribuit la creșterea spiritului șovin.

21 Partidul Crucilor cu Săgeți.

22 Prescurtare, în jargonul de partid al vremii, la tovarăș.

23 Ortografia corectă: Jordáky Lajos.

Partidul s-a ridicat cu hotărâre împotriva tuturor acestor încercări. Conducătorii învățătura leninist-stalinistă despre problema națională, condus de exemplul minunat al frăției între popoare din Uniunea Sovietică, Partidul nostru a luat o poziție ferm principială, nelăsându-se tras de pe acest drum de diferite curente. Combătând cu cea mai mare hotărâre manifestările șovine de orice natură și de oriunde ar fi venit, Partidul a susținut tot timpul linia justă a egalității între popoare, a luptei comune a oamenilor muncii împotriva exploatatorilor de orice neam. Linia justă a Partidului, urmată cu consecvență de organizațiile de Partid din Cluj, au avut ca rezultat o simțitoare îmbunătățire a situației, o scădere pronunțată a conflictelor între diferite naționalități și crearea unei atmosfere de colaborare între oamenii muncii în opera de construire a socialismului.

Unificarea celor două partide muncitorești, victoria în alegerile din martie 1948, naționalizarea principalelor mijloace de producție, depășirea primului plan de stat, făurirea primelor gospodării colective etc. sunt o serie de realizări ale partidului, care îi întăresc forțele ca Partid de avangardă și ca partid de guvernământ.

Dușmanul de clasă însă tocmai pentru că partidul nostru este un Partid puternic, un partid iubit de întregul popor muncitor din țara noastră, a căutat să lovească partidul și din afară și dinăuntru. Din lipsă de vigilență și din cauza neaplicării în mod consecvent a învățăturii leninist-staliniste privitor la primirea de noi membri de partid – după cum ne-a arătat și hotărârea Plenarei a V-a, au pătruns în Partid o serie de elemente dușmănoase, care ocupând diferite funcții, au căutat să folosească acestea pentru subminarea Partidului.

Verificarea activului și a membrilor de partid au avut scopul de a elimina aceste elemente, de a întări Partidul din punct de vedere organizatoric, politic și ideologic.

Verificarea activului de partid din județul Cluj s-a început în noiembrie 1948, pe baza hotărârii CC al PMR și a sarcinii primite din parte Comisiei Centrale de Verificare.

Acțiunea de verificare a activului de partid s-a desfășurat în condițiuni bune. Ședințele au decurs în spiritul criticii și a autocriticii, arătându-se pe față tovarășilor greșelile și slăbiciunile avute. S-a putut constata în general că nivelul politic și ideologic al activiștilor județenei a fost destul de ridicat, mai puțin la cei din sectoare și plăși. Aceasta se datorează și faptului că o serie de tovi activiști de la sectoare a terminat numai cursuri serale, sau n-au avut nici o școală, iar în conducerea plășilor, au fost atrași mulți tovi țărani, care au primit diferite funcții de răspundere după terminarea numai a școlii țărănești. După verificările activului s-au luat măsuri de îmbunătățire a compoziției sociale a comitetelor de plasă și sector introducându-se mai multe elemente muncitorești având drept rezultate și îmbunătățirea muncii.

Munca colectivă, care a lăsat de dorit, atât la activul Județean, cât și la plăși și sectoare, s-a îmbunătățit simțitor. S-a observat că tovarăși mai pregătiți caută să dea un ajutor mai mare tineretului. Atitudinea critică și autocritică și atmosfera de încredere și sinceritate creată cu ocazia verificării a dus la folosirea acestei arme prețioase într-o măsură mult mai mare. De asemenea s-a observat o atenție mai mare pentru studierea materialului de Partid.

Cu ocazia verificării activului s-a putut constata că organizația de partid din Cluj a realizat o serie de succese în muncă, atât pe plan politic, cât și pe plan organizatoric și ideologic. În această muncă însă Comitetul Județean nu și-a putut activa suficient membrii și o parte din ei nedând nici un ajutor Biroului Județean.

Din cauza lipsei de vigilență a Comitetului Județean și a unor organe din plăși și sectoare, unele elemente dușmănoase au reușit să pătrundă în activ, ajungând la posturi de răspundere pe linie de partid, administrativ sau organizații de masă, ca de exemplu: Burcă Gheorghe, fost activist în colectivul de propagandă și agitație, simpatizant legionar, membru în tineretul manist, în același timp membru PCR, a luat parte la diferite acțiuni împotriva sindicatului și regimului. Scrobotan Sebastian, fost responsabil organizatoric a Comitetului Județean Frontul Plugarilor, fost legionar și afacerist, a luat parte la masacrele din URSS.

Astfel de elemente infiltrate în conducerea partidului și organizațiilor de masă, au căutat să împiedice mersul nostru înainte, fiind unelte ale dușmanului de clasă.

În privința activiștilor de la sectoare și plăși, una din slăbiciunile mai mari au fost că birourile de sector și plasă nu erau suficient de încheiate. În special tovi responsabili de femei, tineret și sindicat, au fost mai mult cu numele în birou, unii nefiind nici măcar cunoscuți de membrii biroului.

Elementul muncitoresc din compoziția socială a activului de partid s-a ridicat după verificare de la 53% la 62%. Tot atunci a scăzut numărul acelor care simpatizau sau făceau parte din vreo organizație sau partid fascist și burghez, de la 10,5% la 6,4%, ceea ce arată că pe lângă excluderile făcute, propunerile Comisiei Județene de Verificare pentru înlocuirea unor elemente cu trecut dubios, au fost aplicate de Comitetul Județean.

Dintre lipsurile avute de Comisia Județeană de Verificare cu ocazia verificării activului amintim aceea de a nu fi reușit să cunoască la fiecare sector în parte munca pe care o duc organizațiile de bază decât într-o foarte mică măsură, nu s-a pus accent suficient pe activitatea actuală a tovilor și a organelor respective.

Pe lângă slăbiciunile și greșelile în muncă, am reușit să câștigăm o experiență bogată, învățămintele trase de pe urma verificării activului folosindu-ne mult la verificarea membrilor de partid.

Verificarea membrilor de partid a început la data de 12 iunie 1949, când în cadrul unei ședințe festive, ținută cu activul de bază Județean al Partidului, delegatul Comitetului Central a prelucrat importanța acestui act istoric.

La data de 15 iunie 1949 au fost instalate 20 de subcomisii, iar în lunile august și septembrie, pe baza aprobării Comisiei Centrale de Verificare au fost instalate încă 9 subcomisii.

La ședințele de prezentare a subcomisiilor s-au putut constata că membri și nemembri de partid au arătat un interes viu față de verificări, luând cuvântul și angajamentul de a sprijini subcomisia de verificare pentru a putea îndeplini sarcinile primite. Astfel de exemplu la instalarea subcomisiilor nr 11 și 12 din uzinele Herbák János au luat parte peste 4.000 membri și nemembri de partid, dintre care luând cuvântul atât membrii cât și nemembrii, și-au luat angajamentul de a sprijini subcomisiile ca în urma verificării Partidului să se întărească. La CFR la prezentarea subcomisiilor nr. 9 și 10 au luat parte peste 2.000 membri și nemembri de partid.

În plăși, ședințele au fost reușite în plasa Călata, care deși regiune muntoasă cu depărtări mari, activul de bază s-a prezentat în număr de peste 370 membri, tot astfel în plășile Sărmaș, Gilău și Aghireș, unde participarea a fost între 200-300 membri și nemembri de partid.

Deși în general participarea a fost satisfăcătoare, totuși în unele locuri din lipsă de agitație și organizare bună, prezentarea membrilor și nemembrilor la ședințele de instalare a subcomisiilor a fost slabă, așa de exemplu în sectoare IV, V, care deși au multe uzine și întreprinderi, n-au reușit să mobilizeze numai între 100-150 membri și nemembri de partid.

Participarea membrilor la verificări în general pe județ a fost de peste 90%. În plăși, participarea a fost de cca 85%. În regiunile sărace prezentarea membrilor a fost mai bună. De exemplu: plasa Aghireș, unde numai 16 au refuzat să se prezinte, așa au fost și plășile: Centrală, Hida, Călata și Borșa. În regiunile bogate, prezentarea a fost mai slabă.

De exemplu în plasa Sărmaș au refuzat să se prezinte 371, iar în plasa Apahida 294. O mare parte din neprezentări se datorește faptului că aceștia au fost înscriși din oficiu ca de ex. la Bonțida, o parte din ei fiind sub influența sectelor religioase sau a chiaburilor ca de ex. în comuna Săvădisla plasa Gilău, unde au fost excluși pentru neprezentare 52, o mare parte și mai ales femeile au fost influențate de chiaburime.

În afară de membrii de partid au participat la ședințele de verificare aproape 10.000 nemembrii de partid. La instituțiile de artă, operă, teatru și ziariști, participarea nemembrilor față de membri a fost de 120%. La uzinele mari ca CFR, Herbák János, Unirea, participarea nemembrilor a fost între 12-15%. Acest procentaj redus se datorează pe de o parte faptului că numărul nemembrilor de partid e mai mic ca al membrilor, pe de altă parte munca în schimburi împiedică participarea lor regulată la ședințe. Marea majoritate a celor invitați s-a prezentat.

Comitetul Județean la începutul acțiunii de verificare a dat un ajutor destul de bun Comisie Județene de Verificare prin mobilizare, muncă de agitație, pregătirea dosarelor și prelucrarea verificărilor în organizațiile de bază. Prin participarea Comitetului Județean și a activiștilor Județenei la ședințele de verificare, am primit un ajutor concret la demascarea și arătarea lipsurilor unor membri de partid. Din lipsă de colaborare suficientă între Comitetul Județean și Comisia Județeană de Verificare la un moment dat acest ajutor a slăbit, munca sectoarelor și plășilor în legătură cu verificarea nefiind destul de bine controlată. O altă lipsă a Comitetului Județean – care însă este și o greșeală a Comisiei Județene de verificare, care n-a sesizat la timp această lipsă – a fost că a păstrat aproape până la terminarea verificărilor un număr mare de dosare necunoscute, fără a le distribui de la început sectoarelor și plășilor pentru identificare. Lipsuri au mai fost în completarea dosarelor cu referințe și autobiografii, de asemenea s-au găsit zeci de excluderi nestatutare făcute de organizația de bază dintre care o parte au fost respinși.

Deși existau aceste lipsuri, majoritatea activiștilor județeni, de sectoare și de plăși au căutat să dea ajutor subcomisiilor de verificare ca de exemplu Sectorul III, Herbák János, Universitatea, plasa Aghireș, Borșa, Hida, dintre acestea sectorul III a dat ajutorul cel mai concret formând un colectiv permanent care ajuta subcomisia de verificare.

În unele sectoare și plăși, acest ajutor nu numai că nu a fost acordat, dar unii dintre membrii birourilor au luat chiar o poziție de subapreciere față de munca subcomisiilor de verificare. De exemplu fostul secretar al plășii Gilău, Boțocă Constantin, nu a dat nici un ajutor subcomisiei, a scos din ședința de verificare mai mulți tovarăși pentru „munca voluntară”. În plasa Sărmaș secretarul Comitetului de plasă Mădru Emeric, în loc să ajute, a luat o poziție nesănătoasă împotriva excluderii lui Lujerdean Traian, fost legionar și chiabur, spunând că pierde prin el unul dintre cele mai bune cadre.

Aceste lipsuri au fost sesizate Comitetului Județean, astfel în ultima fază a verificărilor, colaborarea cu aceasta s-a îmbunătățit, s-au ținut ședințe comune cu biroul județean, s-a început munca de identificare a dosarelor necunoscuților. Biroul Județean a prelucrat cu Biroul de Sector și plasă importanța colaborării cu subcomisiile de verificare, dând sarcini concrete în această privință. Astfel munca la sectoare s-a îmbunătățit mult.

Ședințele de verificare au decurs în general într-o atmosferă bună.

Spiritul a fost mai bun în organizațiile de bază cu compoziția socială majoritară muncitorească, în uzine și întreprinderi, potrivită în organizațiile de bază din cartierele muncitorești sau comune sărace și mai slabă în cartierele cu organizația de bază având multe elemente mici burgheze, instituții și comune mai bogate. Aici spiritul critic și autocritic fiind slab s-a creat o atmosferă nesănătoasă de împăciuitorism, de clică, de ploconire, de laudare. În aceste cazuri subcomisiile, prelucrând încă o dată importanța verificării și necesitatea ajutorului pe care trebuie să-l primească din partea membrilor și nemembrilor de partid, a reușit de cele mai multe ori să schimbe atmosfera proastă.

La Secția de Bocanci, din Uzinele Herbák János, ședințele de verificare au avut un caracter sănătos, tovarășii arătând cu curaj greșelile și slăbiciunile celor supuși verificării. La verificarea lui Spierer Dezideriu, care în 1932 a fost spărgător de grevă și care ducea la direcțiune și distrugea manifestele găsite în atelier, au luat cuvântul 14 tovarăși, demascându-l și cerându-i excluderea, arătând că și acum are o comportare nedemnă de un membru de partid. Pronunțarea excluderii lui a fost primită cu însuflețire de întreaga organizație de bază.

Tot astfel a fost demascat din partea organizației de bază Curele II Valovits Pavel, care a fost plutonier în armata fascistă pe frontul antisovietic, luând parte la mai multe execuții de partizani. Are o atitudine șovină și în prezent, tovarășii demascându-l au arătat că prin eliminarea unor astfel de elemente dușmănoase, Partidul nostru se va întări.

La verificarea organizației de bază „Tocuri de piele” din uzinele Herbák, s-a putut constata că tovarășii au căutat să acopere greșelile unora. În cursul verificării s-au văzut că organizația de bază în mare parte este sub influența lui Benk Ștefan maistru, fost imredist²⁴. Nici chiar elementele cinstite nu au avut curajul să ridice cuvântul, temându-se de aceasta. Când un tovarăș l-a criticat, Benk l-a amenințat că-l va pune într-un loc unde nu va putea câștiga.

La Atelierele Principale CFR la organizația de bază Turnătorie, în ședința de verificare a fost demascat Borbély Andrei, un element rafinat, care deși înainte de 1940, a avut legături cu mișcarea muncitorească, a devenit o unealtă a regimului hortist, fiind decorat de acesta cu „Crucea Apărării Naționale”.

La verificarea lui au cerut cuvântul 18 tovarăși, arătându-i atitudinea lui nedemnă de un muncitor, cerând totodată excluderea lui din partid.

Acest spirit combativ s-a manifestat în cele mai multe din organizațiile de bază de la CFR unde atunci când erau verificate asemenea elemente dușmănoase, au cerut cuvânt între 10-20 membri și nemembri de partid, demascându-le. Excluderile făcute au ridicat mult încrederea muncitorilor CFR-iști în Partid, întărindu-se combativitatea și spiritul de critică și autocritică în organizația de bază.

Un spirit sănătos de critică a fost și la organizația de bază Asistență CFR, unde tovarășii după ce au arătat și părțile bune, au criticat pe tovarășul Serge Ioan, directorul instituției, care deși s-a ridicat dintre muncitori, în ultimul timp a rupt legăturile cu ei și s-a apropiat mai mult de intelectualii din cadrul instituției. Tovarășul Serge în autocritica sa a arătat că într-adevăr are această slăbiciune și și-a luat angajamentul de a o elimina.

Atmosferă bună a fost la Uzinele de Apă, unde în organizația de bază I. subcomisia a primit ajutorul membrilor de partid în demascarea elementelor compromițătoare partidului, printre care și Illés Ioan, care în anul 1941 a dus toată muncitorimea în organizația fascistă Imrédi. Cei 16 tovarăși muncitori care au ridicat cuvântul, au arătat că în urma faptelor sale nu merită să fie membru de partid.

În uzine și întreprinderi s-au ridicat o serie de probleme, în majoritatea lor în legătură cu producția. Aceste probleme atingeau întrecerile socialiste, problema îndeplinirii și depășirii planului de stat, lipsa de materii prime etc. Așa a fost la CFR, Herbák János, Minele de Cărbuni Șorecani, Unirea, Flacăra etc. Aici muncitorii au arătat în mod critic unele lipsuri în această privință, greutățile pe care le întâmpină și metodele de muncă ce trebuie să fie folosite pentru a ieși din aceste greutăți.

La Cooperativa Victoria s-a discutat în special problema reorganizării cooperatistă și rolul ei, precum și întrecerile socialiste, care au luat un nou avânt în cursul și după verificări.

---

24 Membru al partidului condus de Imrédi Béla, Magyar Élet Pártja.

La Sectorul Universitar a fost demascat Iacomi Florian, fost secretar al sectorului studențesc între anii 1947-1948. La demascarea lui au luat parte 15 tovarăși din activul sectorului și din organizația de bază, arătând că a fost legionar, înscriindu-se în Partid în 1946 în timpul grevei studențești trimis de reacțiune pentru subminarea autorității partidului în sânul Universității. În acest scop el conlucra mână în mână cu alți legionari, ca Demian Mircea, Pintilie Aurel, Mocanu Titus și alții, pe care i-a promovat în munci de Partid în același timp înlăturând pe tovarășii cinstiți. Toți tovarășii care au luat cuvântul au cerut excluderea lui din Partid.

Verificările în plăși în general la început au decurs mai slab, însă la a doua și a treia ședință atmosfera s-a îmbunătățit, tovarășii țărani au prins curaj și au dat un ajutor serios subcomisiei de verificare.

În comuna Cara, plasa Apathida, verificarea lui Maier Ioan, care a fost secretar al organizației de bază și în anul 1945 președinte al comisiei de reformă agrară, tovarășii care au cerut cuvântul l-au demascat arătând că dădea pământ în schimbul unei recompense în bani și cereale, că avea o comportare dictatorială în comună, cerându-i totodată excluderea din Partid.

În comuna Sămboleni, plasa Mociu, atmosfera bună s-a manifestat cu ocazia verificării lui Maxim Alexandru. Tovarășii care au ridicat cuvântul arătând că acesta în 1947, când a fost primar teroriza văduvele de război și exploata țărănimea săracă, era în strânsă legătură cu moșierii și chiaburii satului, astfel că mărfurile veneau la cooperativă, dar erau împărțite prietenilor și rudeniilor lor, iar la exproprierea moșierilor a început să facă colectă de alimente și bani pentru moșierii ridicați din comună. După ce a fost demascat s-a cerut excluderea lui.

În plasa Hida, comuna Cuzăplac de asemenea spiritul în ședințele de verificare a fost bun, reușind cu ajutorul tovarășilor care au cerut cuvântul să fie demascate mai multe elemente care făceau parte din garda lui Maniu, ca de exemplu Lupan Augustin și care în 1944 au făcut o serie de nelegiuiri și atrocități în cadrul populației. Tot atunci au fost demascate o serie de elemente șovine șzalașiste, slugi credincioși ai regimului hortist.

Pe lângă faptul că majoritatea ședințelor au decurs într-un spirit critic și autocritic, au fost și organizații de bază unde s-a manifestat spiritul împăciuitorist, de clică, ca de exemplu la sectorul Instituției, unde în unele organizații de bază, existau elemente cu mentalitate veche, cu trecut dubios, șperțari, șoviniști. Verificările au decurs aici într-un spirit judecătoresc cu acuzați și apărători.

Așa s-a întâmpnat la organizația de bază II. Sfatul Popular Urban la verificarea lui Thalmaier Ioan, fost volksbundist²⁵ și retras cu trupele fasciste până în Germania, ducând cu sine o parte din mașinile Uzinei Dermata. Tovarășii care au cerut cuvântul i-au luat cu toții apărarea.

Deoarece acest spirit a existat în majoritatea organizațiilor de bază de la Instituții, subcomisiile de verificare orientându-se just au invitat la verificări o serie de elemente muncitorești din alte organizații de bază, care cunoșteau trecutul și activitatea unor funcționari sau intelectuali și care au schimbat prin atitudinea lor atmosfera ședințelor.

Spiritul împăciuitorist și oportunist s-a manifestat cu ocazia verificării organizațiilor de bază din Atelierele grafice, unde a avut influență conducătorul social-democrat de dreapta Lakatos, și unde prin unificare au pătruns în Partid o serie de elemente otrăvite de această politică. La verificarea organizațiilor de bază deși subcomisia a demascat de exemplu pe Jaskó Ioan, omul de încredere al lui Lakatos, care a avut o comportare anti-comunistă, tovarășii care au cerut cuvântul la discuții i-au luat apărarea, propunând să fie pe mai departe membru de partid.

În organizațiile de bază a întreprinderilor comerciale de Stat ca Clujul, Alimentara, Controfarm, Fierul, Comcar etc. deoarece au pătruns multe elemente cu mentalitate mic burgheză, atmosfera a fost de asemenea slabă. De exemplu, la verificarea lui Ilyés Iosif, muncitor la Clujul, foștii patroni comercianți care au luat cuvântul au cerut excluderea lui din Partid pe motivul că are un nivel politic scăzut. În schimb la verificarea fostului comerciant Mendel Ernest, care s-a manifestat în public în contra reformei monetare, a fost luat în apărare de către foștii patroni, care voiau să dovedească că este demn de a rămâne membru de Partid.

În organizațiile de bază de cartier, ședințele de verificare au fost influențate de spiritul mic burghez și împăciuitorist. Din aceste organizații au fost excluse multe elemente exploatatoare și afaceriste.

Influența misticismului s-a constatat în unele locuri și la țară. La verificarea organizației de bază Vaida Cămăraș din plasa Mociu, tovarășii care au luat cuvântul l-au luat în apărare pe Portic Ioan, predicatorul sectei „Martorii lui Iehova”. Cu toată munca stăruitoare, subcomisia nu a reușit să schimbe atmosfera proastă ceea ce se datorește și faptului că Portic în 1945 a fost membru și în Comitetul Regional PCR prin care și-a câștigat o influență oarecare în mase și nu a fost destul de bine demascat ca agent și unealtă credincioasă a regimului hortist.

25 Organizație filonazistă a minorității germane.

În unele ședințe din plasă s-a manifestat ura personală, ca de exemplu în comuna Gheorgheni, plasa Centrală, unde deși ședințele în general au decurs în spirit critic și autocritic, a fost frecus între o parte din membri formându-se două grupulețe, care au fost demascate de subcomisie.

În alte organizații de bază ca de exemplu în comuna Fildul de Jos, plasa Huedin s-a manifestat spiritul de împăciuitoism al tovarășilor țărani față de intelectualii membri de partid. Astfel când a fost verificat Mureșan Ioan avocat, care în trecut a fost în conducerea tineretului manist, ca organizator, tovarășii în loc să-l demaște i-au arătat numai părțile pozitive.

Cu ocazia verificării s-a putut constata că activitatea organizatorică a organelor de partid din oraș în mare parte era satisfăcătoare datorită și faptului că controlul se efectua mai ușor. Deși există o serie de părți pozitive în muncă, totuși s-au putut descoperi o serie de lipsuri și slăbiciuni, eliminarea cărora va duce la îmbunătățirea vieții de partid în multe organizații de bază.

La Atelierele CFR viața internă de partid a lăsat de dorit. Deși sectorul a fost anunțat la timp de Județeană, diferitele ședințe și meetinguri erau convocate uneori în ultima zi, din care cauză participarea tovarășilor a fost slabă. Diferitele instrucțiuni nu au fost date destul de concret și de ajuns controlate, astfel că prelucrarea lor nu avea efectul care ar fi trebuit să-l aibă.

În plăși au existat organizații de bază și în special cele la o îndepărtare mai mare de centrul de plasă, unde controlul nu s-a făcut regulat. De exemplu în plasa Apahida, tocmai în perioada muncilor de câmp, iunie-octombrie, controlul a fost neglijat, au fost comune, unde nu a fost nici un delegat din partea biroului plăși timp de 2-4 luni, astfel la Bărai și Tăușeni, iar în comuna Vișa organizația de bază nu a fost controlată timp de luni, din martie până în septembrie 1949.

Lipsa de control regulat a existat și în plasa Mociu, unde în unele comune responsabili din biroul organizației de bază nu-și cunoșteau sarcinile, nu știau cum să ducă munca, nu aveau plan de muncă și nici sarcini concrete, nu puteau să facă deosebire între organizația de bază și Frontul Plugarilor. De exemplu în comuna Feldioara, ședințele de partid se țineau în comun cu Frontul Plugarilor. Asemenea lipsuri au fost și la celelalte plăși.

O altă deficiență constatată era că unele organizații de bază erau organizate greșit din punctul de vedere al compoziției sociale și naționale, ca de exemplu L.C. și L.B. de la CFR, organizația de bază Depou sau de la Mișcare, multe nu au fost organizate pe bază de serviciu și pe meserii, așa în Depou erau organizații de bază a mecanicilor, alta a lăcătușilor, alta a fochiștilor și funcționarilor, din care cauză nici ședințele nu se puteau ține regulat.

În unele locuri s-a putut constata că ședințele de partid nu au fost suficient de coordonate cu ședințele sindicale. Astfel la CAM ședințele de Partid și cele sindicale au căzut de multe ori în aceeași zi și la aceeași oră.

Influența șovinismului se simte în multe organizații de bază din oraș. De exemplu în organizația de bază Menajul, sectorul IV., șovinismul s-a manifestat chiar în cursul verificării, când funcționarii maghiari i-au făcut o critică distructivă tovarășului Cătălin Gheorghe, șeful Biroului de Planificare, cerându-i schimbarea din funcția de răspundere pe care o avea, pe bază că nu cunoaște limba maghiară. Tot aici Szilasi Alexandru a criticat subcomisia de verificare că de ce nu scriu procesele verbale și în limba maghiară, deși i s-a tradus perfect conținutul procesului verbal.

La CFR șovinismul există, de exemplu la organizația de bază „Comenzi” A., unde fostul manist Măgureanu în cursul verificării a căutat să apere pe tovarășii români și să lovească în tovarășii maghiari. La verificarea lui a reieșit că este un naționalist înfocat. Există influența șovinismului și la TC și chiar la Secția V. din Ateliere.

În plăși, manifestarea șovinismului s-a putut observa mai ales în comuna Vișa din plasa Apahida, unde referințele culese de la tovarășii români pentru tovarășii maghiari au fost scrise cu tendințe de a ponegri pe maghiari, arătând că au fost cu toți horthiști, szalașiști²⁶ și că au avut în timpul horthist o comportare proastă față de populația română. La verificare s-a dovedit că acei care au dat aceste referințe au fost maniști și dușmani deschiși ai Partidului nostru.

În comuna Izvorul Crișului, din plasa Huedin, unde șovinismul maghiar s-a manifestat într-o măsură destul de mare, căutând să provoace nemulțumiri față de regim, ridicând problema drapelului național în cadrul unei ședințe a UPM-ului. În această comună, în anul 1949, cu ocazia treierii au fost sabotate colectările. În fruntea acestei acțiuni de sabotaj au fost Kovács Gheorghe, Kovács Francisc și Korpos Nicolae, excluși cu ocazia verificării.

Individualismul s-a manifestat mai mult la fabrica Unirea, unde unii tehnicieni nu vor să împărtășească experiența lor și celorlalți tovarăși de muncă.

26 Membru al Crucilor cu Săgeți, partid condus de Szilasi Ferenc.

În uzinele mai mari din sectorul III. tovarăși trăiesc o viață de partid destul de bună, astfel la fabrica Iris, la organizația de bază B. frecvența este de 98%, școlile de partid se frecventează regulat. Tot astfel la Gazind, frecvența este de 93%. Dintre organizațiile de bază de cartier, cea mai slabă a fost „23 August”, cu frecvența de 40-45%.

Am constatat în cursul verificării că unele organizații de bază folosesc și astăzi unele denumiri ca „Stalin-grad”, „Engels”, „Józsa Béla” etc., deși aceasta nu este just.

În sectorul universitar se observă în unele locuri un spirit nesănătos cauzat de concepțiile idealiste și cosmopolite ale unor profesori vechi, care țin sub influență și o parte a studenților care nu s-au putut încă debarasa de educația primită în trecut. Acești profesori, asistenți și studenți s-au rupt de mase, personalul de serviciu nu este ajutat ca să se ridice. În ultimii ani intrând în universitate o masă de studenți de origine muncitorească și țărănească săracă, compoziția socială a studenților s-a îmbunătățit și ei au devenit mai combativi și hotărâți. Se duc acțiuni comune între studenți ambelor universități, „Babeș” și „Bolyai”, combătând șovinismul care a existat, se organizează șezători culturale, seminarii, conferințe comune. Deși în universități munca de Partid s-a îmbunătățit, totuși este necesar să se pună un accent mai mare asupra eliminării mentalității vechi din Facultăți.

În general s-a constatat că influența Partidului în masă a crescut foarte mult. S-a reușit să se mobilizeze la diferite manifestații zeci de mii de oameni, care erau pătrunși de un spirit entuziasmat în toate cazurile.

Nivelul politic al tovarășilor este în permanentă dezvoltare, prin reorganizarea învățământului de partid, tovarășii participă în majoritatea lor regulat la cercurile de politică curentă, cursuri serale etc.

La țară, tovarășii care au vizitat URSS-ul cu delegația de țărani, sau au văzut expoziția industriei sovietice la București, au prelucrat cele văzute în comunele lor, ceea ce a trezit și mai mult interesul țărănimii noastre muncitoare față de Marea noastră vecină, URSS.

Cele mai multe elemente dușmănoase, carieriste și oportuniste s-au găsit la sectorul I. unde de exemplu din organizația de bază de stradă 1/1, dintre 47 membri au fost excluși 35 foști exploatați fasciști, comercianți, fabricanți și speculanți. Aceste elemente s-au infiltrat în Partid pentru că sub masca calității lor de membru de partid, să poată desfășura mai liniștit afacerile lor cu care adânceau inflația din țară.

La Sectorul II. Din organizația de bază de cartier Nr. 5 din 58 membri au fost excluși 20. Din cauza lipsei de vigilență aceste elemente dubioase au reușit să se infiltreze și în conducerea organizației de bază din care cauză multe elemente cinstite au fost ținute la distanță.

La Sectorul IV. din organizația de bază „Horea” din 51 membri au fost excluși 20, majoritatea exploatați, afaceriști, în organizația de bază „Bezerédi” din 36 au fost excluși 15.

În plăși, cele mai multe elemente dușmănoase s-a infiltrat în organizația de bază din comuna Pata, plasa Apahida, unde au fost excluși 17 legionari. Aceștia au reușit ca de la început să se infiltreze în Partid și să pună mâna pe conducerea organizației de bază și a aparatului administrativ.

În comuna Zimboru, plasa Hida, au fost excluși 9 foști criminali în banda lui Maniu, care au activat în această plasă.

Însă au fost și mai multe organizații de bază la întreprinderi și la sate, de unde s-au exclus foarte puțini sau chiar deloc.

Reacțiunea în cursul verificărilor s-a manifestat sub diferite forme, căutând să defăimeze Partidul și să rețină pe membrii și nemembrii de partid de a participa la verificări, spunând că cei care vor fi excluși din Partid vor pierde și serviciul sau vor fi arestați și duși cu mașina neagră. În unele locuri, ca de exemplu, plasa Mociu s-a lansat zvonul că toți neștiutorii de carte vor fi excluși.

Zvonurile și uneltirile reacțiunii, în mare parte, au fost combătute de subcomisie și de organele de Partid, arătând că tendința reacțiunii este împiedicarea desfășurării în bune condițiuni a verificărilor și a curățirii Partidului de elementele dușmănoase.

În urma muncii de verificare au fost înlăturate din Partid un număr mare de elemente dușmănoase, oportuniste și carieriste, ca de exemplu Foia Gheorghe din comuna Buteni, plasa Călata, învățător, fost legionar, a luat parte la rebeliunea din Turda în anul 1941, iar în anul 1944 ia parte la devastarea Huedinului, însușindu-și mai multe obiecte.

Din organizația de bază Nr. 5., sectorul II., a fost exclus Kubanka Francisc, care a fost în garda de pază a detașamentistilor de evrei și a avut o comportare brutală față de aceștia. I-a bătut fără milă, îi scotea afară desculți și dezbrăcați în mijlocul nopții, iar pe cei care s-au opus i-a bătut până s-au îmbolnăvit.

Bruder Francisc fost conducător PSD-ist de dreapta și trădător a mai multor greve clujene.

Din organizația de bază GAS Cojocna, plasa Apahida, a fost exclus din Partid Bingert Mihai, care a fost înrolat în armata hitleristă ca SS, luptând de partea hitleriștilor până la capitularea Germaniei.

Spinrad Andrei fostul proprietar al restaurantului și hotelului „New York”, care exploata în permanență 54 angajați.

Bartók Dezideriu, a fost la reinstruire specială în Germania, pe urmă vânător de partizani, iar cu ocazia retragerii armatelor fasciste horthyste s-a prezentat voluntar pentru a ruina magaziile de muniții, ca să nu ajungă pe mâna armatelor sovietice.

Am mai putea aduce zeci și sute de exemple de excluderi de diferiți fasciști, afaceriști, criminali din războiul antisovietic, informatori și spărgători de grevă, care datorită lipsei de vigilență a unor organe de partid, au reușit să se strecoare în rândurile Partidului nostru, unii dintre ei ajungând să ocupe chiar posturi de răspundere, cum a fost cazul lui Iacomî de la Sectorul Universitar, care după ce a ajuns secretarul acestui sector, s-a înconjurat cu o serie de elemente dubioase și carieriste. Cazuri asemănătoare mai sunt și altele.

Prin această acțiune, Partidul nostru a fost curățat de majoritatea elementelor străine de interesele clasei muncitoare. Nu putem spune însă că verificarea a eliminat toate aceste elemente, de aceea vigilența comunistă trebuie să trează în permanență pentru a putea curăța partidul nostru în întregime de balastul străin de interesele noastre.

Verificarea membrilor de partid pe lângă rezultatul obținut în privința curățirii Partidului de elementele dușmănoase clasei muncitoare a dus la descoperirea și ridicarea unui mare număr de cadre noi, necunoscute până astăzi, sau unii dintre ei ținuti chiar intenționat în umbră de elementele carieriste, individualiste, care ajunseseră în posturile de conducere. În urma verificărilor, o parte din aceste elemente sănătoase, tinere au fost ridicați cu curaj fie în posturi de răspundere, fie în școli, unde fac față cu cinste noilor sarcini pe care le pune în față Partidul.

Astfel au fost descoperite un număr de 2.926 elemente noi, dintre care 739 au fost propuse pentru munci de răspundere pe linie de Partid, 527 pe linie de masă, 479 pe linie administrativă, 1181 pentru școli. Din acest număr fac parte și cei peste 1.300 tovarăși care au făcut parte din subcomisii, câștigând o experiență care le va fi de mare folos în munca lor.

Datorită descoperirii anumitor lipsuri în urma verificării și a muncii Comitetului Județean, care a căutat să pună în practică instrucțiunile Comitetului Central, viața de Partid s-a îmbunătățit în mod simțitor.

Frecvența la adunările înainte fiind de 60-70%, azi s-a ridicat la 80-85%. De exemplu în plasa Centrală frecvența s-a ridicat de la 40-45% cât era înainte de verificare, la 80-85%, în plasa Mociu de la 60-65% la 85-90%.

La Uzinele Herbák, la organizația de bază VII/3, frecvența s-a ridicat de la 20% la 70% după verificare. La această îmbunătățire a contribuit foarte mult excluderea a 2 elemente reacționare, un trădător al clasei muncitoare ajuns responsabil la ARLUS și un social-democrat de dreapta.

În afară de frecvență, s-a îmbunătățit și nivelul ședințelor. Ședințele sunt mai viioale, tovarășii care până acum nu au luat cuvântul azi participă activ la discuții. În multe locuri au dispărut frecșurile, care existau înainte din cauza unor elemente dubioase, care au fost excluse. Ca de exemplu în organizația de bază Rîșca, plasa Călata. Aceeași îmbunătățire s-a constatat în organizația de bază Ciuleni din aceeași plasă, unde de asemenea erau câteva elemente care căutau să obțină posturi de răspundere. Prin excluderea lor, viața de Partid s-a îmbunătățit.

După verificări cotizațiile se achită pe județ în proporție de 95% față de cca 80-85% înainte de verificare.

S-a îmbunătățit mult și frecvența la cursurile serale și la cercurile de studii. De exemplu, la Uzinele Electrice, unde înainte participau regulat doar 3 tovi la cursuri, astăzi iau parte 12. La uzinele „Flacăra” înainte de verificare luau parte doar 1-2, astăzi frecventează 15.

În plasa Huedin s-au înființat 15 cercuri de citit ziare în colectiv. Totodată a crescut și interesul tovarășilor pentru citit și ridicarea nivelului lor politic. Astfel la Sectorul IV. au fost cumpărate cu 70% mai multe broșuri ca înainte. În urma verificării și altor acțiuni a crescut și tirajul ziarelor locale de Partid.

Pe linia producției, verificarea a avut de asemenea un efect simțitor, contribuind foarte mult la creșterea numărului întrecerilor socialiste.

La Uzinele Herbák în organizația de bază 2/1, unde în urma verificării au fost excluse 3 elemente șovine și datorită muncii organizației de bază s-a observat o îmbunătățire simțitoare, atât în munca de partid, cât și în producție.

O îmbunătățire în privința întrecerilor putem observa și la fabrica IPEIL din Beliș, plasa Călata, unde după verificare, datorită muncii de lămurire a organizației de partid, membrii de partid au înțeles rolul acestor întreceri și ținându-se de angajamentele luate la ședințele de verificare, au câștigat drapelul roșu pe județ.

Pe linie sindicală, acolo unde grupele erau inexistente în cele mai multe locuri situația s-a schimbat radical, iar ședințele se țin mai regulat. De exemplu, la întreprinderile de Construcții, frecvența adunărilor sindicale înainte de verificare era de 60-70%, după verificare s-a ridicat la 90%.

Sindicatelor salariaților agricoli din plasa Apahida și în special din sectorul socialist duc o muncă de colaborare cu administrația, se interesează de buna organizare a întrecerilor socialiste și de o popularizare a tovarășilor evidențiați. În această privință are slăbiciuni sindicatul de la SMT Bonțida, unde colaborarea cu administrația nu există, nu este disciplinată în muncă, controlul muncii nu este organizat.

UTM-ul după verificări și-a îmbunătățit munca în multe locuri, atât în uzine, cât și în plăși. La diferite cursuri profesionale iau parte în număr mare și tinerii, echipele culturale, bibliotecile, cluburile UTM-ului dovedește pretutindeni elanul creator al tineretului nostru. UTM-ul din județ a avut succes și în crearea detașamentelor de pioneri, viitorii luptători ai Partidului nostru.

În multe locuri însă, ca de exemplu în plasa Călata, și în general la sate, UTM-ul este destul de inactiv, ceea ce se datorește în primul rând organizației de partid, care nu știe să îndrume această organizație.

Frontul Plugarilor a reușit să obțină rezultate frumoase în muncă, astfel de exemplu în plasa Gilău, cu ocazia inaugurării căminelor culturale, împreună cu celelalte organizații de masă sub îndrumarea Partidului au reușit să mobilizeze peste 1.000 de țărani. În unele comune am mai găsit în cadrul Frontului unele elemente chiaburești, așa de exemplu în comuna Someșeni, plasa Centrală, au existat în Frontul Plugarilor membri cu 20-35 iugăre de pământ.

UPM-ul a dat o contribuție mare organelor de Partid din județ în mobilizarea țărânimii maghiare pentru diferite acțiuni. De exemplu în plasa Mociu, împreună cu celelalte organizații de masă, sub îndrumarea Partidului, s-au putut mobiliza mase largi în campania de însămânțări de toamnă și primăvară, însă unele conduceri locale ale UPM-ului au lăsat de dorit în ce privește munca de organizare a gospodăriilor colective, cum e cazul Mera și Viștea, unde MADOSZ-ul a existat din ilegalitate, și cu toate aceste tradiții ale mișcării muncitorești au rămas în urmă cu organizarea gospodăriilor colective. Iar în unele cazuri UPM este sub influența clerului catolic și reformat, ca de exemplu în Someșeni, plasa centrală, unde UPM-ul stă sub influența preotului.

UFDR-ul și Crucea Roșie duc o muncă de lămurire în rândurile femeilor pentru combaterea superstițiilor și misticismului de la sate. S-a creat o serie de puncte sanitare, se organizează conferințe etc. În unele locuri, tovarășele UFDR-iste nefiind destul de pregătite fac și greșeli, ca de exemplu în plasa Sărmaș, unde o îndrumătoare a UFDR-ului a prelucrat greșit problema gospodăriilor colective, spunând că se vor lua toate vitele, ceea ce a descurajat femeile, care nu au vrut să mai vină la ședințe și să cotizeze.

Numărul membrilor ARLUS se mărește din zi în zi și duce o muncă frumoasă în popularizarea realizărilor din URSS. Însă sectorul intelectual și țărănesc este neglijat.

Sunt unele organizații de bază, unde munca de Partid, după verificare nu s-a îmbunătățit, de exemplu la CFR, în organizația de bază „Mișcare” secretarul a fost slab, lipsit de dinamism, nu știe să antreneze tovarășii în muncile de Partid. Aceeași situație este la organizația de bază „Financiară” F/L.

Nu se observă nici o îmbunătățire în viața de partid la tipografia „Zorile”, unde biroul organizatoric de bază nu a știut să organizeze munca.

O anumită slăbiciune și delăsare în viața de Partid și sindicală am mai putut constata la minele de cărbuni Șorecani, unde datorită lipsei de vigilență a subcomisiei de verificare au rămas în Partid elemente dubioase, care la reorganizarea făcută după verificare, au reușit să ajungă în fruntea organizației de bază și sindicat.

Subcomisiile de verificare în general și-au îndeplinit cu cinste sarcinile ce le-au primit. Au căutat și au reușit în mare parte să-și însușească instrucțiunile primite referitor la verificarea membrilor de Partid și curățirea și curățirea Partidului de elementele dușmănoase infiltrate în rândurile Partidului nostru.

Folosindu-se de experiența câștigată în cursul verificărilor, munca subcomisiilor de verificare a arătat îmbunătățire permanentă. Astfel acele subcomisii, care la început erau timide în fața maselor făcând prelucrări slabe, în cursul verificării s-au dezvoltat mult, ajungând ca în cele din urmă să ajungă printre cele mai bune. De exemplu, subcomisia de verificare nr. 26 (prezidat de tovarășul Fodoreanu Gheorghe) care la început a lucrat destul de slab, mai târziu s-a dezvoltat în mare măsură, putând face față sarcinilor. Același lucru se poate spune despre majoritatea subcomisiilor de verificare.

În general, subcomisiile neprecupețind nici timpul, nici oboseala, au lucrat zi și noapte pentru a da un ritm mai bun și o calitate mai bună verificărilor. De ex. subcomisia nr. 13 de la Sectorul Universitar, lucra câte 16-18 ore pe zi pentru a putea ține pas, având un număr mare de membri a căror verificare se făcea mai anevoios. Putem releva subcomisiile nr. 17 plasa Huedin, Nr. 16 plasa Gilău, nr. 21 plasa Călata și nr. 29 plasa Aghireș, care înfruntând terenul accidentat muntos, frigul și lipsa de alimente, au făcut față sarcinilor primite. În afară de aceste subcomisii și celelalte, care lucrau în plăși au avut multe greutăți în privința cazării, al alimentelor și transporturilor.

În privința organizării muncii, deși subcomisiile au avut lipsuri mari, totuși unele subcomisii au reușit de la început să formeze un colectiv de muncă, de la care au primit un ajutor prețios. În special subcomisia de verificare nr. 4, Sectorul III. Au reușit să-și formeze un colectiv bun.

Colaborarea în cadrul subcomisiilor în general cu unele excepții a fost bună. Tovarășii au căutat să se ajute reciproc, să dea sprijin unul celuilalt pentru ca munca să progreseze.

Pe lângă aceste părți pozitive, subcomisiile de verificare au avut o serie de lipsuri, unele mai grave, altele mai puțin grave, și în special lipsa de vigilență s-a manifestat prin faptul că unele subcomisii au lăsat în Partid o serie de elemente care mai târziu a trebuit să fie excluse de Comisia Județeană de Verificare.

Asemenea greșeli au fost și la cooptarea de membri în subcomisia de verificare, neverificându-i individual, chiar dintre aceștia a trebuit să fie excluși, ca de exemplu Cicșa Titus de la sectorul Universitar, care a avut legături cu reacționarii, a fost terorist și imoral, tot astfel s-a întâmplat și în plasa Huedin și Sectorul V. În unele subcomisii tot din lipsă de vigilență au fost folosite pentru munci tehnice unele elemente de neîncredere, care apoi au fost schimbate ca de exemplu la Huedin, Aghireș, Sectorul V., CFR.

S-a mai putut constatat o serie de lipsuri și mai ales la început la completarea chestionarelor, la caracterizări și la completarea dosarului. O altă lipsă serioasă, aproape la toate subcomisiile, a fost neglijarea a educației proprii. Toate aceste lipsuri au fost discutate în cadrul ședințelor de consfătuire județene, cu subcomisiile, multe din lipsurile sesizate au fost eliminate, dar totuși la unele subcomisii au persistat până la sfârșit. Ca de exemplu unele excluderi în urma revizuirii dosarelor au fost slab argumentate și prelucrate, ceea ce a dat ocazie reacțiunii și elementelor dubioase, excluse din partid, să creeze o atmosferă nesănătoasă în cadrul intelectualilor de la Universități.

Comisia județeană de verificare a căutat să se achite de sarcina de mare răspundere pe care a primit-o de la Comitetul Central, și Comisia Centrală de Verificare, căutând să pregătească și să ajute subcomisiile cât mai bine, ceea ce în bună măsură s-a și reușit.

Am avut însă și o serie de lipsuri și greșeli.

În primul rând, lipsa unei organizări și planificări juste a muncii, a cauzat o serie de dificultăți, atât în ceea ce privește ritmul, cât și calitatea muncii.

De exemplu au fost prea des schimbați unii președinți de subcomisii, la fel a fost schimbat în mod nejust locul de muncă a unor subcomisii pierzându-se astfel continuitatea muncii, ceea ce a dus la scăderea elanului și vigilenței.

În problema vigilenței putem constata de asemenea unele lipsuri, prin necontrolarea suficientă a muncii subcomisiilor de verificare, au putut rămâne în Partid o serie de elemente dubioase, care în mare parte au fost excluși mai la urmă de către Comisia Județeană. Pe de altă parte necontrolarea suficientă a muncii membrilor Comisiei Județene din partea președintelui tovarăș Vass Ioan, a dus la unele greșeli, ca de exemplu tovarășul Losonci Iuliu, care din lipsă de vigilență a reîncadrat în urma apelurilor câteva elemente dușmănoase, pentru care fapt a fost sancționat de CCV.

Deși în prima perioadă colaborarea dintre Comisia Județeană și Comitetul Județean a fost destul de bună, totuși neînțelegând destul de bine importanța acestei colaborări, mai târziu aceasta a fost neglijată, mărginindu-se doar la participarea tovarășului președinte la unele ședințe de birou. Din această cauză, munca de verificare a avut de suferit în sensul că prin necompletarea la timp a dosarelor, greșeli în mobilizarea unor organizații de bază, subcomisiile au fost nevoite să întrerupă uneori munca de verificare pentru a completa dosarele celor care urmau să fie verificați și care ar fi trebuit să fie completate de responsabilii de cadre.

Ședințele Comisiei Județene de verificare deși au fost ținute destul de regulat, totuși și-au pierdut caracterul lor prin faptul că nu decurgeau în spiritul criticii și autocriticii mărginindu-se doar la constatarea și înregistrarea unor lipsuri și repartizarea de sarcini noi. Astfel chiar și slăbiciunile sesizate nu au fost eliminate de cele mai multe ori, nediscutând în spirit partinic asupra măsurilor care ar fi trebuit luate.

Comisia Centrală de verificare, sesizând aceste abateri destul de grave, a luat măsuri de îmbunătățire radicală a acestei munci, a fost schimbat președintele Comisiei Județene de Verificare, a fost lărgită Comisia Județeană, au fost ridicați câțiva instructori, astfel în ultima fază s-a putut înlătura în mare măsură lipsurile de dinainte, s-a putut cuprinde munca, s-a putut efectua controlul și dându-se un ajutor mai efectiv subcomisiilor, au fost recercetate o serie de cazuri ceea ce a dus la demascarea și înlăturarea unei serii de elemente dubioase, care din lipsă de vigilență reușiseră să rămână membri de partid.

Am avut o mare lipsă și în ce privește rezolvarea apelurilor, am neglijat organizarea cercetărilor de la început, astfel s-a prelungit această muncă, iar pe de altă parte s-a întâmplat că au fost reprimite elemente care nu au me-

ritat, ca de exemplu 2 legionari din plasa Huedin și încă câteva cazuri asupra cărora a trebuit să decidă Comisia Centrală de Verificare.

Pe lângă rezultatele și lipsurile mai sus arătate trebuie să subliniem că în timpul acestei munci de verificare tovarășii din subcomisii și întreg aparatul de verificare au învățat și s-au dezvoltat mult. Pentru noi toți această muncă ne-a fost o școală prețioasă. Odată cu încheierea acestei munci, partidul va primi o serie de cadre mai pregătite, atât pentru munca politică, cât și pentru munci administrative.

Verificarea a întărit Partidul din punct de vedere organizatoric, politic și ideologic. Au fost eliminate din Partid un număr mare de elemente dușmănoase, au fost descoperite lipsurile și greșelile unor organe și tovarăși, a fost întărit spiritul de critică și autocritică, a fost întărit prestigiul Partidului în masa nemembrilor de Partid.

Pe lângă rezultatele pozitive obținute în munca de verificare au mai rămas în partid elemente dubioase, care nu au putut fi descoperite în timpul verificării.

După cum spune Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej „cu toate că s-a muncit stăruitor pe această linie, nu putem să spunem că nu au mai rămas chiar și după verificare anumite elemente care nu au ce căuta în Partidul nostru. De aceea vigilența comunistă și asigurarea curățirii rândurilor Partidului trebuie să fie o lege a activității organelor și organizațiilor de Partid de jos până sus”.

Comitetul Județean, fiecare activist și fiecare membru de partid trebuie să-și ascută vigilența revoluționară pentru asigurarea permanentă a curățirii Partidului, pentru îmbunătățirea compoziției lui sociale, prin atragerea în Partid, după deschiderea porților lui, a elementelor muncitorești, cinstite, care au dat dovadă că sunt demni de a face parte din avangarda clasei muncitoare.

Fiecare activist și fiecare membru trebuie să tragă învățămintele proceselor trădătorilor și spionilor ca Rajk, Kostov și alții, pentru a ne înarma în lupta noastră contra uneltirilor dușmanului de clasă, ale imperialismului.

Trebuie întărită disciplina de Partid, simțul de răspundere a tovarășilor și conștiința lor revoluționară.

Trebuie să luptăm cu cea mai mare hotărâre contra naționalismului, șovinismului, antisemitismului, care s-au manifestat chiar cu ocazia verificărilor, trebuie să stărpim din rădăcini această armă otrăvită a reacțiunii.

Unele secte religioase trebuie demascate ca agenturi ale imperialismului. Trebuie să scoatem populația satelor de sub influența acestora, îndrumând-o pe drumul luptei pentru pace, pentru socialism.

Trebuie să ducem o muncă hotărâtă pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare, mergând pe drumul transformării socialiste a agriculturii, îngrădind tot mai mult chiaburimea.

Trebuie să îndrumăm pe tovarășii noștri să studieze cât mai mult, să învețe, să-și ridice neconținut nivelul politic și ideologic.

Verificarea a constituit o școală înaltă a criticii și autocriticii bolșevice, care trebuie folosită și cu mai mult curaj în viitor.

Grija de cadre să ne fie o preocupare permanentă, să ridicăm cadre noi, tinere, cu perspective de dezvoltare și să combatem carerismul și individualismul în muncă.

Să intensificăm controlul în muncă, controlând permanent și sistematic activitatea organizației de partid, de masă și aparat de stat.

Hotărârea Plenarei a V-a C.C. ne arată: „Partidul nostru are sarcini mărețe în fața sa. În anul acesta trebuie să facem un nou pas mare pe calea dezvoltării economiei planificate, pe calea industrializării și a transformării socialiste a agriculturii.”

Trebuie să depunem toate eforturile pentru a ne achita cu cinste de rolul care ne revine în lupta pentru pace, urmând drumul trasat de gloriosul Partid Comunist (bolșevic) al URSS condus de genialul învățător al proletariatului din întreaga lume, Tovarășul Stalin.

Cluj, la 28 martie 1950

Președintele Comisiei Județene de Verificare Cluj
Bojan Pavel

Opinii pe marginea unui document:
Raportul de încheiere a verificării membrilor PMR din Cluj, 1950
(Rezumat)

Documentul inedit, publicat pentru prima dată, marchează un eveniment important din istoria comunismului din România, cel al sfârșitului oficial al epurărilor din perioada 1948-1950, proces prin care lideri comuniști, respectiv funcționari de încredere ai partidului au eliminat din cadrul Partidului Muncitoresc Român o mulțime de membri pe baza unei serii de acuzații. Motivele care au stat la baza excluderilor au avut un spectru foarte larg, de la alcoolism până la faptul că un mic meșteșugar avea o calfă înainte de 1945, ceea ce l-a inclus în rândul „exploataților”. Raportul este semnat de Pavel Bojan, un funcționar de încredere al Partidului, care prezida epurările din regiunea Cluj. Studiul introductiv încadrează documentul în mediul politic și social al anilor cincizeci din România.

Issues raised on a specific document:
The final report on the assessment of PMR members of Cluj, 1950
(Abstract)

The document currently being published for the first time is marking an important moment from the History of Romanian Communism, the end of the purges from 1948-1950, a process through which leaders and reliable staff eliminated from the Romanian Workers Party a series of members based on a series of accusations. The reasons for exclusion were more or less founded, and had a wide range, from alcoholism till a craftsman having an apprentice before 1945 at his workshop, fact which qualified him among the “exploiters”. The report is signed by Pavel Bojan, a reliable Communist party official, who presided over the purges in Cluj region. The introductory study is placing the document in the political and social context of the fifties from Romania.